

LUMNEZIA

Successiun digl archivar ei segirada

Il menader digl Archiv cultural Lumnezia Simon Derungs vegn a surdar en etappas il tgamun digl archiv a Marcus Cavegn, igl anteriur canzlist communal da Lumnezia. Igl Archiv cultural Lumnezia ad Uors dat ei dapi igl onn 2018.

MARTIN GABRIEL/FMR SURSILVAN

Entochen la fin digl onn 2025 ha Simon Derungs archivau ed administrau igl Archiv cultural Lumnezia persuls ensemen cun Gian Carlo Albin che fa era egl avegnir la lavur d’archivar. Per segirar la successiun digl archivar e gestiunari, hagi el giavischau dalla Fundaziun da cultura Lumnezia sco purtadra digl archiv cultural, d’ir alla tscherca d’in successur, di Simon Derungs duront ina viseta dalla FMR egl archiv. «Casualmein sun jeu vegnius en discuors cun Marcus Cavegn a caschun d’ina occurrenza. Jeu haiel dumandau el, sch’el havessi interess da surprender in di igl Archiv cultural Lumnezia.» Els seigien spert vegni en raschieni davart temas che hagian da far cugl archiv cultural. «En mintga cass ei Marcus Cavegn staus interessaus fetsch da mia damonda da collaborar. E quei fagein nus ussa dapi igl emprend da schaner 2026. Actualmein e pils proxims onns essan nus co-menaders.»

Suenter la fusiun ei l’idea naschida

«Jeu sun ussa el 77avel onn da naschientscha», di Simon Derungs. «Igl ei uras da ponderar vid ina successiun.» Enteifer quei miez onn ch’els lavurien ensemen hagi el saviu seperschua der che Marcus Cavegn seigi la persuna predestinada per menar en in bien futur igl Archiv cultural Lumnezia. Marcus Cavegn sez di ch’el seigi staus canzlist communal a Vella e cun quei era archivar da vischnaunca. «Enteifer la fusiun alla vischnaunca Lumnezia igl onn 2013 hai jeu era giu l’incumbensa da fusiunar ils vegls archivs communs. Duront quei proceder eis ei semussau che nus havevan buca plaz per tut ils fatgs publics dallas org anteriuras vischnauncas.» Ed aschia ei l’idea d’in archiv cultural naschida e lu vegnida realisada pass per pass.

Relaschs da famiglias

Egl archiv cultural Lumnezia ch’ei domiciliaus ad Uors ella anteriura casa da scola ein deponi relaschs da famiglias, cudischs, fotografias, uniformas, tschupials e medaglias, ina biblioteca ed auters purtaders da datas.

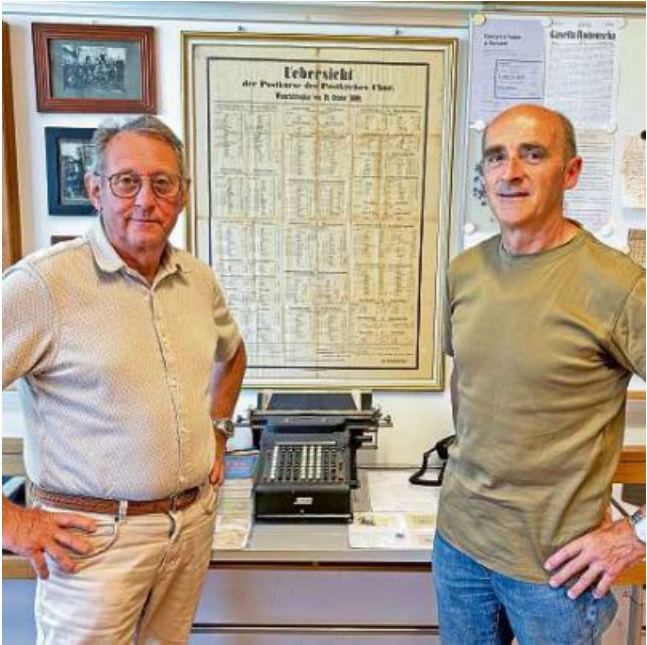
Simon Derungs raquenta dils relaschs da famiglias che s’audien tier ils scazis ils pli prezius digl archiv cultural. «Per mei ei l’entrada dils relaschs per da pliras famiglias lumnezianas adina stau in punct culminont.» Las actas dils relaschs tonschienen per part anavos entochen igl onn 1602. Ils relaschs famigliars seigien ils pli impurtants, mo era ils pli sensibels documents digl archiv, di Simon Derungs.

Digitalisar ei igl avegnir

Marcus Cavegn di ch’igl Archiv cultural Lumnezia hagi gia entschiet e cuntinueschi cun la digitalisaziun. «D’accelerar la digitalisaziun vegn ad esser ina da nossas incumbensas principalas dils proxims onns. Per digitalisar a moda e maniera efficients duvrasen nus denton in sistem digital communabel da plirs archivs, ni schizun dils archivs culturals digl entir cantun Grischun.»

Igl archiv cultural Lumnezia ei aviarts mintga davosa sonda dil meins naven dallas 9.00-12.00. A caschun d’ina viseta en casa da scola ad Uors san ins lu era fixar in termin duront l’jama culs archivars.

Ulteriuras informaziuns silla pagina: www.archivculturallumnezia.ch

Simon Derungs (sen.) e Marcus Cavegn meinan dapi Daniev 2026 ensemen igl Archiv cultural Lumnezia. Marcus Cavegn duei daven tar successur da Simon Derungs.

FOTO MARTIN GABRIEL

GLION

«Igl ei bellezza da saver giugar a casa»

Ina cumedia criminala, ina prelecziun scenica per romontsch ed in teater per famiglias ein las producciuns digl emprend Teater da stad Surselva a Glion. La premiera ei ils 13 d’uost el curtgin dil Museum regional Surselva. Siat acturas ed acturs da professiun gongan las rollas dils treis tocs. Iniziau il Teater da stad Surselva ha igl actur professiunal Curdin Caviezel ch’ei carschius si a Luven e che viva dapresent a Vienna.

MARTIN GABRIEL/FMR SURSILVAN

«Amiez la stad nescha en Surselva in niev liug d’inscunter per cultura e sentupada.» Cun quels plaids envida la pagina d’internet da Surselva Turissem agl emprend Teater da stad Surselva. Naven dils 13 d’uost 2026 detti ei in niev liug per teater professiunal a Glion informeschan ils organisaturs. Ei setracti d’in teater per tuttas vegliadetgnas, per tut ils lungatgs dalla regiun e per mintga budget. Igl actur professiunal sursilvan Curdin Caviezel (mira boxa) ei igl iniziand dil Teater da stad Surselva. El ha getg en discuors cun la FMR ch’ei seigi in bellezza sentiment da saver turnar e giugar en Surselva pil publicum indigen.

FMR: Co vegn ins sill’idea d’organisar in teater professiunal da stad en Surselva?

Curdin Caviezel: Quei giavisch ei naschius fetsch baul tier mei. Jeu sun sco giuven staus commember dalla gruppa da teater da Luven. Quei ei stau in fetsch cuort mo in fetsch bi temps. Leu haiel jeu fatg persenn ch’ei muncava en Surselva in teater professiunal sper las biaras ed excellentas producciuns da laics. Jeu haiel adina giu el tgau da far zacu ina producciun da teater professiunal en nossa regiun ed uss eis ei gartegiav da realisar il Teater da stad Surselva a Glion. Quellas producciuns vegnan probabel ad haver liug mintga dus onns. Las 14 producciuns dad uonn han liug el curtgin dil Museum regional Surselva, in liug predestinau per dar teater sut tschiel aviert.

Co ei quei per Vos da turnar dallas tribunas internaziunalas e da giugar sco actur professiunal en Surselva?

Igl ei bellezza per mei da saver giugar teater a casa. Jeu sun era spanegiaus, co ei vegn ad esser da giugar teater professiunal per la gliעד ch’ins enconuscha.

Daco consista igl ensemble dil Teater da stad mo da profis e buca per exempel d’ina mischeida da profis ed amaturis indigens?

Engins dils profis engaschai tier quella producciun ein era acturas ed acturs sursilvans e dil Grischun. Lu havein nus acturs svizzers ed internaziunals. Era sch’il Teater da stad ei in teater professiunal ei ina buna part dallas acturas ed acturs indigena. Ed ins sa gir che biaras acturas ed acturs han experientscha da giugar era sin tribunas da teater internaziunalas.

In publicum vast en mira

Cun treis producciuns da differenta tempravulan ils organisaturs dil Teater da stad Surselva a Glion contonscher in publicum vast. Quei vul dir, persunas da lungatg tudestg e romontsch, famiglias ed amaturis da cumedias criminalas.

«Achtsam morden»

Björn Diemel ei in advocat da success stressau cun relaziun stretga culla mafia. Sin squetsch decent da sia dunna viseta el in coach d’attenziun e stem. Mo schispert ch’el entscheiva ad arranschar sia veta tenor las reglas da quei coaching vegn siu mund in ord gl’auter. Premiera ei gievgia ils 13 d’uost 2026. Ulteriuras producciuns tenor la pagina d’internet indicada sutvart.

«Madame Montouchi»

Culla producciun «Madame Montouchi» arvan Angela Collenberg e David Flepp la truca dalla Pandora. Ina cofra d’in patissier grischun ch’ei plein objects ord in’autra epoca

Curdin Caviezel da Luven ei igl iniziand dil Teater da stad Surselva che ha premiera ils 13 d’uost 2026.

FOTO MARTIN GABRIEL

Ils treis tocs vegnan giugai el curtgin dil Museum regional Surselva.

FOTO MAD/MRS

San ins dir ch’ina occurrenza sco il Teater da stad Surselva promovì il nivel dil teater insumma en Surselva?

Il teater professiunal ella regiun ei cheu per sustener l’entira scena da teater. En Surselva vegn ei gie veramein fatg fetsch bunas producciuns da teater sin in ault nivel. Per mei duess ei esser in luvrar maun en maun, pia in cun l’auter. Mo quei excluda buca ch’ei dat ina formaziun da teater professiunala en Surselva. Jeu quetel ch’ina caussa duei buca sclauder l’autra.

Vus dil Teater da stad Surselva propagheis vossa puschida cun ina pagina d’internet. Vus essas era fetsch activis sin las medias socialas. Tgei resuns haveis Vos survegniù entochen dacheu?

Biars resuns. Biaras e biars dian ch’ei seigi bien che nus fetschien il Teater da stad Surselva. Jeu haiel era giu resuns da persunas

che dian ch’ei seigi bien che las producciuns seigien a Glion en in liug central ch’ins sappi vegnir e turnar cul traffic public.

Co ei la schelta dallas treis producciuns d’uonn succedida?

Fetsch sempel. Nus havein mess sco finamira da contonscher in publicum vast. Il punct culminont uonn ei la cumedia criminala «Achtsam morden» che vegn giugada per tudestg da scartira e plidentia pia era ils turists ella regiun. «Achtsam morden» enconuschan biaras e biars forsa dils cudischs ni dalla seria da Netflix. La secunda producciun «Madame Montouchi» ei stau in giavisch da nus perquei ch’ei setracta d’ina producciun en lungatg romontsch. Ed il tierz toc «Herr Widerstand und seine Glücksmaschine» vegn giugaus en dialect tudestg svizzer e plidentia ils affons naven da tschun onns (mira era box).

Cun ragischs ella Foppa

Curdin Caviezel ei naschius igl onn 1993 e carschius si a Luven. Suenter la scola eis el staus in onn ell’America. Silsuenter ha el absolvì il studi d’actur a Berlin. 2014 ha Curdin Caviezel terminau il studi cul diplom ed ha retschiert in engaschi stabel al teater a Quedlinburg e Halberstadt en Tiaratudestga. Dapi igl atun 2017 lavura il Sursilvan sco actur liber per differentas producciuns da film e teater. Avon paucs onns ha el giugau ina rolla ell’emprema seria romontscha «Metta da fein». Il davos temps eis el staus engaschus denter auter al teater Hans Otto a Potsdam, al Voralberger Landestheater a Bregenz, al Nordharzer Städtebundtheater, al Theaternatur Festival, cun il duo «caviezel & stohler» en Tiaratudestga ed en Svizra. Plinavon ha el giugau a Cuenra en teaters el liber ed ella Klibühni. 2024 ha Curdin Caviezel realisau siu emprend grond project da solo cul tetel «9 Monate all inclusive» ch’ei staus da veser sin divers tribunas egl entir territori da lungatg tudestg. (fmr/mg)

Detagls e reservaziuns sin sommertheater-surselva.ch.